
Instytut Socjologiczny Uniwersytetu Łódzkiego : Płna pracy na rok akad. 1947

Przegląd Socjologiczny / Sociological Review 9/1-4, 441-445

1947

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ka jako element kultury historycznej" („Odrodzenie", nr 32/1947); „Zagadnienie demokratyzacji kultury" („Książka i Kultura", nr 1—2/1947); „Społeczeństwo kapitalistyczne" („Książka i kultura", nr 4/1947).

Docent Dr Józef O b r ę b s k i: „Teoria ekonomiczna i metoda socjologiczna w badaniu społeczeństw pierwotnych" („Przegląd Socjologiczny", t. VIII/1946).

Prof. Dr Stanisław O s s o w s k i: „Zagadnienie więzi regionalnej i więzi narodowej na Śląsku Opolskim" („Przegląd Socjologiczny", t. IX/1947); „Analiza socjologiczna pojęcia ojczyzny" („Myśl Współczesna", nr 2/1946); „Urbanistyka i socjologia" („Problemy", nr 1; listopad 1945); „W poszukiwaniu własnej osobowości" („Problemy", nr 4—5/1946); „Organizacja przestrzeni i życie społeczne przyszłych ośrodków" („Wiedza i Życie", nr 2/1946); „Pod znakami Ormazda i Arymana" („Wiedza i Życie", nr 4—5/1946); „Socjologia w świecie powojennym" („Kuźnica", nr 25/1946); „Na tle wydarzeń kieleckich" („Kuźnica", nr 38/1946); „Stefan Czarnowski" („Kuźnica"; nr 6/1947); „Styl demokratycznej kultury" („Nowiny Literackie", nr 1/1947).

Zast. Prof. Dr Jan S z c z e p a ń s k i: „O pojęciu środowiska" („Przegląd Socjologiczny", t. VIII/1946); „Interpretacja i rozumienie ludzkiego zachowania" („Myśl Współczesna", listopad—grudzień 1946 r.); „O poznawaniu faktów społecznych" („Wiedza i Życie", sierpień—wrzesień 1946); „Zbiorność—społeczeństwo" („Wiedza i Życie", listopad 1946); „Stosunek społeczny—więź społeczna" („Wiedza i Życie", styczeń—luty 1947); „Socjologiczny pogląd na człowieka" („Wiedza i Życie", maj 1947); „Nauka i metafizyka" („Kuźnica"; nr 16/1945); „Humanizm czy człowiek" („Kuźnica", nr 5/1946); „W sprawie alkoholizmu" („Kuźnica", nr 5/1947); „Traktat o opinii" („Kuźnica", nr 21/1947).

Młodszy pracownicy Instytutu Antonina Kłoskowska, Janina Kremky, Jan Lutyński, Waław Piotrowski, Renata Szwarz i Zygmunt Gostkowski współpracowali w dziale sprawozdań i recenzji „Przeglądu Socjologicznego", tom IX/1947 r.

Łódzki Instytut Socjologiczny jest siedzibą redakcji „Przeglądu Socjologicznego", skupiającego wszystkich socjologów polskich. Pierwszy powojenny tom „Przeglądu" (kolejny VIII) ukazał się w 1946 r. W skład redakcji wchodzi: Prof. Dr Józef Chałasiński — Redaktor naczelny, Zast. Prof. Dr Jan Szczepański — Zastępca redaktora, Mgr Krystyna Duda-Diewierz — Sekretarz Redakcji.

Plan pracy na rok akad. 1947/48

Personel naukowy Instytutu Socjologicznego U. Ł. w bieżącym roku akademickim składa się z następujących osób: Kierownictwo Instytutu: Prof. Dr Józef Chałasiński, Zast. Prof. Dr Nina Assorodobraj, Zast. Prof. Dr Jan Szczepański. Asystenci: Dr Stanisław Kowalski, Mgr Janina Kremky, Antonina Kłoskowska, Renata Szwarz, Jan Lutyński.

Ponadto w zakresie wspólnego planu badawczych i wydawniczych prac Instytutu Socjologicznego U. Ł. i ogólnie krajowego Polskiego Instytutu Socjologicznego, mieszczącego się w lokalu Instytutu Socjologicznego U. Ł. pracują następujący pracownicy Polskiego Instytutu Socjologicznego: Mgr Krystyna Duda-Dziewierz, adiunkt i sekretarz Redakcji „Przeglądu Socjologicznego“, oraz asystenci: Wacław Piotrowski i Zygmunt Gostkowski.

Prace badawcze

Na rok 1947/48 Instytut Socjologiczny Uniwersytetu Łódzkiego, nakreślił sobie następujący plan w zakresie prac badawczych:

1) Pod względem wewnętrznej organizacyjnej struktury Instytutu prowadzić w dalszym ciągu prace w kierunku rozbudowy następujących sekcji jako ko mórek badawczych prac Instytutu:

- a. Sekcja socjologii ogólnej oraz teorii i metodologii socjologii.
- b. Sekcja socjologii pracy i klas społecznych.
- c. Sekcja socjologicznych zagadnień miejskich i procesów urbanizacji.
- d. Sekcja badań nad społecznymi przeobrażeniami wsi i klasy chłopskiej.
- e. Sekcja socjologii wychowania, szkolnictwa i młodzieży.
- f. Sekcja stosunków społecznych i prądów kulturalnych Polski w XIX w. i w latach międzywojennych.

We wszystkich tych kierunkach zapoczątkowane są już prace badawcze. Dotąd jednakże sekcje te jako komórki pracy Instytutu funkcjonują w ograniczonym zakresie z powodu braku odpowiednich sił naukowych. Dążeniem Instytutu jest, aby każda sekcja miała osobnego samodzielnego kierownika, któryby należał do stałego naukowego personelu Instytutu. Te zamierzenia przyświecają badawczym i pedagogicznym pracom Instytutu.

2) W roku akad. 1947/48 w zakresie przedstawionych kierunków badań Instytut podejmuje następujące prace.

a) W zakresie zagadnień socjologii ogólnej oraz teorii i metodologii socjologii oprócz indywidualnych prac pracowników Instytutu przewidziane są systematyczne zebrania naukowo-dyskusyjne. W programie tych zebrań poza zagadnieniami socjologii ogólnej przewidziane są w szczególności socjologiczne zagadnienia społeczeństw współczesnych, zagadnienia stosunku historii i socjologii, oraz zagadnienia socjologii literatury.

b i c) W zakresie zagadnień socjologicznych przemysłowo-miejskich, oprócz prac indywidualnych, jak np. praca n. t. „Demokratyzacja społecznej struktury przemysłu włókienniczego w Łodzi w związku z nacjonalizacją przemysłu“ rozpoczęta jest już praca zbiorowa dotycząca Łodzi. Jest to „Studium socjologiczne wielkiego miasta i ośrodka przemysłowego na przykładzie Łodzi“. Praca ma przedstawić tendencje rozwojowe Łodzi od osady fabrycznej do wielkiego miasta w związku z przeobrażeniami gospodarczej i społeczno-kulturalnej roli Łodzi w XIX w. i w latach międzywojennych. Praca wykonywana jest pod kierownictwem Prof. Dr J. Chałasińskiego i Zast. Prof. Dr J. Szczepańskiego przy współudziale następujących pracowników: Mgr Janina Kremky, Antonina Kłoskowska, Renata Szwarz, Jakub Litwin, Wacław Piotrowski, Jan Lutyński.

Badania te, wiążące się z zamiarem utworzenia ośrodka socjologii miasta i procesów urbanizacji, uwzględniają również potrzeby Głównego Urzędu Planowania Przestrzennego przy Ministerstwie Odbudowy.

d) Badania nad przeobrażeniami wsi i klasy chłopskiej są zapoczątkowane przez dwie prace będące w opracowaniu. Jedną z nich jest praca Mgr Stefana Ignara n. t. „Przeobrażenia społeczne w gminie Łaznów w związku z rozwojem łódzkiego regionu przemysłowego, oraz w związku z kierunkami ruchów społecznych“. Drugą pracą jest praca Eugenii Jagiełło-Łysiowej n. t. „Ruch wiciowy w regionie łódzkim w latach międzywojennych“.

e) W zakresie zagadnień szkolnictwa i młodzieży kontynuowane będą w roku bieżącym badania nad zagadnieniem selekcji społecznej związanej z drogami prowadzącymi do wyższych uczelni. W szczególności pod tym kątem widzenia kontynuowane będą badania nad Kursami Przygotowawczymi rozpoczęte przez Instytut w roku ubiegłym 1945/46¹⁾.

Łącznie z Komisją Socjologiczną Związku Nauczycielstwa Polskiego Instytut Socjologiczny podejmuje szereg badań dotyczących zagadnień szkolnictwa, zawodu nauczycielskiego i młodzieży. Tematem badań są następujące zagadnienia: 1) Losy chłopskiej i robotniczej młodzieży uzdolnionej w świetle doświadczeń nauczycielstwa. 2) Kierunki zainteresowań dla dalszego kształcenia się wśród młodzieży wiejskiej opuszczającej szkołę podstawową. 3) Społeczne i kulturalne funkcje gimnazjów wiejskich w świetle ich dotychczasowego doświadczenia i dorobku na tle ich lokalnych warunków i rozwoju. 4) Zakłady szkolenia nauczycieli i zagadnienie rekrutacji młodzieży do zawodu nauczycielskiego w związku z przeobrażeniami gospodarczych i społecznych stosunków kraju. 5) Szkolnictwo Ziemi Odzyskanych na tle procesów kolonizacji i kształtowania się społeczności lokalnych. 6) W celu zgromadzenia możliwie wszechstronnego materiału dotyczącego zawodu nauczycielskiego zamierzone jest ogłoszenie konkursu na autobiograficzny opis na temat: „Życie i praca nauczyciela“. Wymienione prace traktowane są jako zapoczątkowanie socjologicznego archiwum i socjologicznej pracowni szkolnictwa i zawodu nauczycielskiego przy Z.N.P.

f) Prace z zakresu historii społecznej XIX w. zapoczątkowane są przez dwie prace: 1) R. Szwarz pt. „Łódź i zagadnienie przemysłu łódzkiego w „Prawdzie“ Świętochowskiego“ i 2) M. Śliwowska „Zagadnienia szkolnictwa i wychowania w „Prawdzie“ Świętochowskiego“.

3. W zakresie prac pisarskich o charakterze naukowo-popularnym Instytut zobowiązał się do zbiorowego opracowania działu socjologicznego w wydawnictwie „Czytelnika“ pt. „Wiedza Powszechna“. W związku z tym w ciągu bieżącego roku Instytut zapoczątkuje opracowanie serii prac socjologicznych o rozmiarach paru arkuszy druku każda, tak aby cała seria dawała całościowo kształt wiedzy socjologicznej przystosowany do potrzeb ogólnego wykształcenia na poziomie popularnym.

---

¹⁾ Sprawozdanie z tych badań znajduje się na str. 125 tego tomu „Przeglądu Socjologicznego“.

4. W zakresie zamierzeń wydawniczych Instytut Socjologiczny łącznie z Polskim Instytutem Socjologicznym będzie współdziałać, tak jak dotychczas z instytucjami wydawniczymi w zamierzeniach wydawniczych dotyczących socjologii, kontynuować wydawnictwo „Przeгляdu Socjologicznego“. Wszyscy pracownicy Instytutu biorą udział w pracach związanych z wydawaniem „Przeгляdu Socjologicznego“, którego Redakcja mieści się w lokalu Instytutu Socjologicznego U. Ł.

Prace pedagogiczne

W bieżącym roku akademickim prowadzone będą w Instytucie następujące proseminaria i seminaRIA socjologiczne:

1. **Proseminarium dla studentów humanistyki pierwszego roku** studiujących socjologię jako przedmiot główny. Prowadzą Prof. Dr Józef Chwała-siński i st. asystent Dr Stanisław Kowalski.

2. **Proseminarium dla studentów humanistyki** studiujących socjologię jako przedmiot poboczny i pomocniczy. Prowadzi Zast. Prof. Dr Nina Assorodobraj.

3. **Proseminarium dla studentów ekonomii**. Prowadzi Zast. Prof. Dr Jan Szczępański. Asystent — Renata Szwarz.

4. **Seminarium historii socjologii** dla studiujących socjologię jako przedmiot główny. Prowadzi Zast. Prof. Dr Jan Szczępański. Asystent — Renata Szwarz.

5. **Seminarium socjologii systematycznej i metod badań socjologicznych** dla zaawansowanych studentów socjologii. Warunek przyjęcia — uprzednio odbyte proseminarium socjologiczne. Prowadzi Prof. Dr Józef Chwała-siński. Asystent — Antonina Kłoskowska.

6. **Seminarium socjologii pracy**. Prowadzi Zast. Prof. Dr Nina Assorodobraj.

7. **Seminarium prac badawczych** dla tych którzy opracowują samodzielne prace naukowe. Prowadzą Prof. Dr Józef Chwała-siński, Zast. Prof. Dr Nina Assorodobraj, Zast. Prof. Dr Jan Szczępański. Asystent Jan Lutyński. Udział biorą wszyscy naukowcy pracownicy Instytutu oraz indywidualnie przyjęci pracownicy naukowcy z poza Instytutu.

W związku z pedagogicznymi pracami poza szkoleniowym celem prac seminarium kierownictwo Instytutu postawiło sobie za zadanie wypracowanie uniwersyteckiego kursu socjologii z uwzględnieniem potrzeb studentów różnych kategorii.

W ramach prac Instytutu opracowywane są obecnie następujące prace doktorskie i magisterskie.

Prace doktorskie:

1. Mgr Stefan Ignar: **Przeobrażenia społeczne w gminie Łaznów w związku z rozwojem przemysłowego regionu łódzkiego i z ruchami społecznymi XIX w.**

2. Mgr Lidia Zajczykowa: Demokratyzacja społecznej struktury włókienniczego przemysłu w Łodzi w związku z nacjonalizacją przemysłu.
3. Mgr Leon Szyfman: Marksizm w rozwoju socjologii polskiej.
4. Mgr Jerzy Piotrowski: Zagadnienie narodu w świetle współczesnej literatury historycznej i socjologicznej.
5. Ks. Mgr Edward Wojtusik: Społeczna genealogia duchowieństwa katolickiego diecezji tarnowskiej w XIX w.
6. Mgr. Halina Niewiarowska: Praca społeczno-wychowawcza w internatach dla dzieci i młodzieży różnych kierunków ideologicznych na wybranych przykładach (RTPD, CHTPD, katolickich i inn.).

P r a c e m a g i s t e r s k i e :

1. Renata Szwarz: Łódź i zagadnienie przemysłu łódzkiego w „Prawdzie“ Al. Świętochowskiego na tle stosunków Łodzi i Warszawy.
2. Maria Śliwowska: Zagadnienia wychowania i szkolnictwa w „Prawdzie“ Al. Świętochowskiego.
3. Eugenia Jagiełło-Lys: Ruch „Wici“ w regionie łódzkim na tle gospodarczo-społecznej odrębności regionu oraz w związku z innymi ruchami społecznymi regionu w latach międzywojennych.
4. Antonina Kłoskowska: Zagadnienie wyższego wykształcenia w Łodzi na tle społeczno-gospodarczych i kulturalnych stosunków miasta w XIX w. i w latach międzywojennych.
5. Wacław Piotrowski: Wolne zawody w Łodzi na tle rozwoju miasta w XIX w. i w latach międzywojennych.
6. Jan Lutyński: Dzielnica Bałuty w strukturze ekologicznej Łodzi przed wojną i obecnie.
7. Jakub Litwin: Dwa akty walki robotników łódzkich, 1892 i 1905. — Analiza porównawcza.

W y k ł a d y s o c j o l o g i c z n e n a r o k 1947/48

- Prof. Dr Józef Chałasiński: Systematyczny kurs socjologii, I, II, III tr.; 2 g. t.
 — Socjologiczne badania terenowe, I, II, III tr.; 1 g. t.
- Zast. Prof. Dr Nina Assorodobraj: Z zagadnień socjologii klas społecznych, I, II, III tr.; 2 g. t.
- Zast. Prof. Dr Jan Szczepański: Historia socjologii, I, II, III tr.; 2 g. t.
 — Wybrane zagadnienia z socjologii współczesnej, I, II, III tr.; 1 g. t.

Konkurs na pamiątnik Łodzianina

Łodzianie!

Miasto nasze jest miastem wyjątkowym w Polsce, a nawet w Europie. Nie posiada ono historii długiej, ale za to imponuje tempem swojego rozwoju. Z małego nic nie znaczącego osiedla wysiłkiem ludzi pracy powstał największy w kraju ośrodek fabryczny, który obecnie, w naszych oczach staje się wielkim miastem, centrum przemysłu i kultury.